

Аўтары:
С. С. Міхнак, В. В. Кушнярэвіч

Прадмова

Прыкладнае каляндарна-тэматычнае планаванне складзена ў адпаведнасці з дзеючымі вучэбнымі праграмамі для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі, зацверджанымі Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь. У ім рэалізуюцца патрабаванні адукацыйнага стандарту па прадметах, вызначаецца паслядоўнасць урокаў.

У аснову планавання ўрокаў беларускай мовы пакладзены сістэмна-функцыянальны, камунікатыўна-дзеясны, лінгвакультуралагічны і сацыякультурны падыходы, а таксама прынцып сістэматычнага паўтарэння і паглыблення ведаў вучняў, які прадугледжвае зварот да вывучанага ў папярэдніх класах.

Планаванне па беларускай літаратуры прапануе размеркаванне вучэбнага матэрыялу ў адпаведнасці са зместам і структурай вучэбнага дапаможніка, утрымлівае тэмы ўрокаў і колькасць гадзін на вывучэнне твораў, рэкамендуе адпаведны вучэбны матэрыял да кожнага ўрока і дамашнія заданні.

Звяртаем увагу, што асноўны вучэбны матэрыял павінен быць засвоены вучнямі на ўроку.

Выданне мае на мэце дапамагчы настаўніку ў наладжванні навучальнага працэсу, але не павінна стрымліваць яго ініцыятыву і творчы падыход да выкладання прадмета. Настаўнік можа размеркаваць вучэбны матэрыял па іншаму, з улікам асаблівасцей кожнага класа.

Прыкладнае каляндарна-тэматычнае планаванне падрыхтавалі:

Беларуская мова — С. С. Міхнёнак;

Беларуская літаратура — В. В. Кушнярэвіч.

Беларуская мова

(70 гадзін на год, 2 гадзіны на тыдзень, з іх 11 гадзін — на пісьмовыя работы)

Беларуская мова : вучэб. дапам. для 9 кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. — Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2019.

Нумар урока і дата права- дзеньня	Тэма ўрока	Коль- касць гадзін	Мэты вывучэння тэмы	Характарыстыка асноўных відаў і спосабаў дзейнасці	Дамашняе заданне
1	2	3	4	5	6
І чвэрць — 16 урокаў					
Беларуская мова ў сям’і славянскіх моў і моў народаў свету (1 гадзіна)					
1	Беларуская мова ў сям’і славянскіх моў і моў народаў свету	1	Фарміраваць уяўленне пра беларускую літаратурную мову як самабытную з’яву сярод славянскіх нацыянальных літаратурных моў і моў народаў свету, пра паходжанне славянскіх моў ад праславянскай мовы, іх падабенства і адрозненне. Выпрацоўваць уменне вызначаць фанетычную, лексічную і граматычную адметнасць беларускай мовы ў параўнанні з іншымі ўсходнеславянскімі мовамі	Чытанне тэкстаў, вызначэнне іх стылю, асноўных прымет, характэрных моўных сродкаў; вызначэнне спецыфічных рыс беларускай мовы ў тэкстах; падрыхтоўка вуснага выказвання пра славянскія мовы; вусны пераклад тэксту з рускай мовы на беларускую; спісванне сказаў — выказванняў беларускіх дзеячаў пра родную мову — з устаўлянням прапушчаных літар і расстаноўкай знакаў прыпынку	§ 1, практ. 6, 7 (на выбар); падрыхтаваць адказы на кантрольныя пытанні і заданні (с. 7)

Працяг

1	2	3	4	5	6
Тэкст (2 гадзіны)					
2 3	Тэкст і яго асноўныя прыметы (паглыбленае паўтарэнне). Сінтаксічная сінаніміка	2	Узнавіць і паглыбіць веды пра тэкст, яго прыметы як адзінкі маўлення. Удасканальваць уменні дзяліць тэксты на сказы і лагічныя часткі, знаходзіць у тэкстах сказы, якія выражаюць асноўны сэнс паведамлення і якія яго пашыраюць; вызначаць тэму, адрасата і мэтанакіраванасць выказвання, выяўляць апорныя словы і словазлучэнні, вызначаць спосабы і сродкі сувязі сказаў і частак тэксту; ствараць выказванні з выкарыстаннем апорных слоў і словазлучэнняў; разгортваць сэнс частак шляхам далучэння самастойна складзеных сказаў, вводзіць у тэкст новыя часткі; падбіраць сінтаксічныя сінонімы да розных сінтаксічных адзінак. Дапамагаць усведамляць сэнсава-стылістычную і тэкстаўтваральную ролю сінтаксічных моўных сродкаў	Дапаўненне сказаў неабходнай інфармацыяй; выпісванне з пераліку прапанаваных тэрмінаў, якія называюць прыметы тэксту; размяшчэнне сказаў у патрэбнай паслядоўнасці, каб атрымаўся тэкст; чытанне тэкстаў, вызначэнне іх асноўных прымет, тэмы, падтэмы, мікра-тэмы, тыпу; вызначэнне тэмы і тыпу тэксту на прыведзеных апорных словах і словазлучэннях; падзел тэкстаў на лагічныя часткі, складанне складанага плана тэксту; суаднясенне тэкстаў з кампазіцыйнымі схемамі тыпаў маўлення, дапаўненне схем неабходнымі элементамі; спісванне тэксту з дапісваннем канчаткаў дзеясловаў і тлумачэннем іх напісання; вызначэнне спосабу сувязі сказаў ў тэксце па прыведзеных схемах. Суаднясенне выразаў — сінтаксічных сінонімаў, тлумачэнне іх сэнсу і граматычнага значэння; аналіз сэнсавых	§ 2, практ. 15, 16 (на выбар) § 3, практ. 22, 23 (на выбар); падрыхтаваць адказы на кантрольныя пытанні (с. 16)

1	2	3	4	5	6
				і граматычных адрозненняў паміж сказамі – сінтаксічнымі сінонімамі; перабудова сказаў (замена сінанімічнымі канструкцыямі); параўнанне тэкстаў з сінтаксічнымі сінонімамі; вусны пераклад тэксту на беларускую мову, абгрунтаванне выпадкаў выкарыстання сінанімічных канструкцый, аналіз спосабаў перадачы на беларускую мову дзеепрыметнікаў і дзеепрыметнікавых зваротаў	
Паўтарэнне вывучанага ў V–VIII класах (3 гадзіны)					
4	Слова, словазлучэнне, сказ як асноўныя моўныя адзінкі	1	Сістэматызаваць і пашырыць веды пра асноўныя моўныя адзінкі (слова, словазлучэнне, сказ). Удасканальваць уменні вылучаць са сказаў словазлучэнні, вызначаць віды сувязі паміж кампанентамі словазлучэнняў, складаць словазлучэнні ў адпаведнасці з асаблівасцямі іх будовы ў беларускай і рускай мовах; вызначаць межы сказаў у тэксце, тэму і асноўную думку тэкстаў	Выбар адпаведных характарыстык для кожнай моўнай адзінкі (слова, словазлучэння, сказа), параўнанне моўных адзінак; чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, адрасата, мэтанакіраванасці; аналіз слоўнікавых артыкулаў слова <i>штучны</i> , складанне словазлучэнняў з гэтым словам у розных значэннях, уключэнне іх у сказы (практ. 25); складанне і запіс словазлучэнняў, вызначэнне іх адметнасці, склону за-	§ 4, практ. 29, 28 (падрыхтаваць паведамленне пра азёры Беларусі) (на выбар)

6

1	2	3	4	5	6
				лежных слоў; пераклад і запіс сказаў на беларускую мову, вызначэнне асаблівасці будовы словазлучэнняў у беларускай і рускай мовах; чытанне тэксту, вызначэнне меж сказаў, спісванне тэксту з раскрыццём дужак, устаўлянням прапушчаных літар, расстаноўкай знакаў прыпынку; выпісванне словазлучэнняў, вызначэнне віду сінтаксічнай сувязі ў іх; вызначэнне простых сказаў у тэксце, характарыстыка іх выказнікаў	
5	Тыпы простых сказаў па мэце выказвання, інтанацыйным афармленні (апавядальныя, пыгальныя, пабуджальныя; клічныя і няклічныя)	1	Сістэматызаваць і пашырыць веды пра тыпы простых сказаў па мэце выказвання, інтанацыйным афармленні. Удасканальваць уменні вызначаць тыпы простых сказаў па мэце выказвання, інтанацыйным афармленні; ставіць знакі прыпынку ў канцы сказаў; вызначаць тып тэкстаў, выяўляць у іх апорныя словы і словазлучэнні, сродкі сувязі сказаў і лагічных частак	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне мэты і адрасата, тыпу маўлення, падзел тэкстаў на сэнсавыя часткі, складанне плана тэксту, пераказ па плане, характарыстыка сказаў па мэце выказвання і інтанацыйным афармленні, выпісванне з тэксту простых сказаў, вызначэнне граматычных асноў, характарыстыка выказнікаў; чытанне загадак і прыказак, тлумачэнне сэнсу прыказак, тлумачэнне	§ 5, практ. 35

7

1	2	3	4	5	6
				пастаноўкі знакаў прыпынку ў канцы сказаў, спісванне сказаў з устаўляннем прапушчаных літар, вызначэнне дзеясловаў, якія перадаюць пабуджэнне да дзеяння; вызначэнне ў тэкстах апавядальных, пабуджальных сказаў, іх інтанацыі	
8	Тыпы простых сказаў па будове (двухсастаўныя, аднасастаўныя, няпоўныя, ускладненыя)	1	Сістэматызаваць і пашырыць веды пра тыпы простых сказаў па будове. Удасканальваць уменні вызначаць тыпы простых сказаў па будове; выяўляць у тэкстах розных стыляў і жанраў двухсастаўныя, аднасастаўныя, няпоўныя і ўскладненыя сказы, вызначаць іх сэнсавыстылістычную ролю; знаходзіць у тэкстах сказы, якія выражаюць асноўную думку паведамлення, разгортваць словазлучэнні і сказы, пераўтвараць двухсастаўныя сказы ў аднасастаўныя, развітыя ў неразвітыя і наадварот, няпоўныя ў поўныя; ставіць знакі прыпынку ў сказах усклад-	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, падбор загалоўкаў, вызначэнне спосабу сувязі сказаў у тэксце, сродкаў сувязі, апорных сказаў, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку, вызначэнне няпоўных сказаў; чытанне прыказак, вызначэнне іх будовы (аднасастаўныя сказы / двухсастаўныя сказы); складанне і запіс словазлучэнняў, утварэнне развітых сказаў з неразвітых; спісванне сказаў з раскрыццём дужак, устаўляннем прапушчаных літар, расстаноўкай знакаў прыпынку; падрыхтоўка на аснове прыведзенай схемы вуснага выказвання на тэму «Просты ўскладнены сказ»; падрыхтоў-	§ 6, практ. 43, 44, 42 (падрыхтоўка паведамлення пра рэдкіх птушак Беларусі) (на выбар)

1	2	3	4	5	6
			ненай будовы; вызначаць тып тэкстаў, выяўляць у іх апорныя словы і словазлучэнні, сродкі сувязі сказаў і лагічных частак; ствараць выказванні з выкарыстаннем апорных слоў і словазлучэнняў, пашыраць тэксты; рабіць сінтаксічны разбор простых сказаў	ка вуснага паведамлення на аснове табліцы «Знакі прыпынку ў сказах з аднароднымі членамі»	
Стылі маўлення (1 гадзіна)					
9	Паглыбленне паняцця пра стылі маўлення. Стылеўтваральная роля марфалагічных і сінтаксічных моўных сродкаў	1	Узнавіць і паглыбіць веды пра стылі маўлення; стылеўтваральную ролю марфалагічных і сінтаксічных моўных сродкаў. Удасканальваць уменні вызначаць ролю марфалагічных і сінтаксічных моўных сродкаў у стварэнні тэкстаў розных стыляў маўлення; ствараць тэксты рознай жанрава-стылістычнай прыналежнасці з выкарыстаннем марфалагічных і сінтаксічных моўных сродкаў	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне стылю, моўных сродкаў, характэрных для пэўных стыляў; тлумачэнне сэнсу прыказкі «Дзяржыся з варонаю і вераб'ём, што ў вырай не ляцяць»; запіс сказаў з устаўляннем прапушчаных літар, расстаноўкай знакаў прыпынку	§ 7, практ. 49, 50 (на выбар)
Складаны сказ: будова, значэнне, ужыванне (4 гадзіны, з іх 2 гадзіны – на пісьмовыя работы)					
8 9	Паняцце пра складаны сказ. Сродкі сувязі частак у складаных сказах.	2	Узнавіць і пашырыць веды пра складаны сказ, яго будову, значэнне і ўжыванне. Сфарміраваць паняцце пра віды	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, стылю, тыпу; падзел тэксту на часткі, складанне плана тэк-	§ 8, практ. 53 (падрыхтоўка паведамлення пра беларускія

1	2	3	4	5	6
	Тыпы складаных сказаў		і сродкі сувязі частак у складаных сказах, тыпы складаных сказаў; азнаёміць з агульнымі правіламі пастаноўкі знакаў прыпынку паміж часткамі складаных сказаў. Пашырыць веды пра публіцыстычны стыль. Выпрацоўваць уменні адрозніваць простыя сказы ад складаных, выяўляць у тэкстах складаныя сказы розных тыпаў; вызначаць тэксты-разважанні публіцыстычнага стылю, выяўляць іх адрасата і мэтанакіраванасць, дзяліць на лагічныя часткі; ставіць знакі прыпынку на мяжы частак складаных сказаў; ствараць складаныя сказы розных тыпаў. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе галосных <i>о, э, а; е, ё, я</i>	сту; падбор загалоўкаў; размежаванне простых і складаных сказаў; вызначэнне граматычных асноў у складаных сказах, сродкаў сувязі частак складаных сказаў; тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку паміж часткамі складаных сказаў; вызначэнне слова з тэксту паводле прыведзенага значэння; тлумачэнне арфаграм у выдзеленых словах; чытанне прыказак, у якіх граматычныя часткі звязаны пры дапамозе злучальных злучнікаў, падпарадкавальных злучнікаў, без злучнікаў, іх запіс па групах (з раскрыццём дужак і ўстаўлянням прапушчаных літар). Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, стылю, тыпу тэкстаў; падбор загалоўкаў; падзел тэксту на часткі, складанне плана; перабудова простых сказаў у складаныя, іх запіс; вызначэнне граматычных асноў, сродкаў сувязі частак у складаных сказах; размеркаванне сказаў па	шэдэўры культуры, занесеныя ЮНЕСКА ў Спіс сусветнай культурнай спадчыны) § 9, практ. 58 (напісаць нататку пра помнік літары <i>ў</i>) або практ. 61 (падрыхтаваць пераказ тэксту паводле складзенага плана) (на выбар); падрыхтаваць адказы на кантрольныя пытанні і заданні (с. 47)

10

1	2	3	4	5	6
				групах у залежнасці ад іх тыпу; устанаўленне адпаведнасці паміж граматычнымі часткамі крылатых выразаў, запіс складаных сказаў з устаўлянням прапушчаных літар і расстаноўкай знакаў прыпынку, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку; падбор аднакаранёвых слоў да выдзеленых у тэксце (практ. 60); запаўненне схем «Тыпы складаных сказаў» (практ. 62)	
10 11	Кантрольны падрабязны пераказ тэксту	2	Выявіць узровень сфарміраванасці ўменняў пісьмова падрабязна пераказаць тэкст, захоўваючы яго жанрава-стылістычныя і моўныя асаблівасці	Слуханне тэксту, гутарка па яго змесце, лагічнай будове, моўных асаблівасцях; напісанне пераказу	
Складаназлучаныя сказы: будова, значэнне, ужыванне (7 гадзін, з іх 1 гадзіна — на пісьмовую работу)					
12	Паняцце пра складаназлучаны сказ. Сродкі сувязі частак у складаназлучаных сказах	1	Сфарміраваць уяўленне пра складаназлучаны сказ (будову, значэнне, ужыванне), сродкі сувязі частак у складаназлучаных сказах. Выпрацоўваць уменні выяўляць складаназлучаныя сказы ў тэкстах, вызначаць іх ролю,	Чытанне і аналіз тэкстаў, падбор загалоўкаў; выпісванне складаназлучаных сказаў, вызначэнне граматычных асноў, меж граматычных частак, сродкаў сувязі паміж часткамі складаназлучаных сказаў; тлумачэнне напісання арфаграм у вы-	§ 10, практ. 68, 69 (на выбар)

11

1	2	3	4	5	6
			абгрунтоўваць мэтазгоднасць ужывання, правільна інтанаваць; адрозніваць складаназлучаныя сказы ад простых сказаў з аднароднымі членамі; вызначаць межы частак складаназлучаных сказаў, сродкі сувязі і сэнсавыя адносіны паміж часткамі; будаваць складаназлучаныя сказы, ставіць знакі прыпынку на мяжы частак; уменні выкарыстоўваць складаназлучаныя сказы ў вусных і пісьмовых выказваннях. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе галосных у складаных словах	дзеленых словах (практ. 64), размежаванне складаназлучаных сказаў і простых сказаў з аднароднымі членамі, спісванне простых сказаў з аднароднымі членамі і складаназлучаных сказаў з раскрыццём дужак і пастаноўкай знакаў прыпынку; утварэнне складаназлучаных сказаў ад простых, іх запіс, пабудова схем складаназлучаных сказаў; падрыхтоўка на аснове табліцы паведнавання пра сродкі сувязі граматычных частак у складаназлучаным сказе і сэнсавыя адносіны паміж імі (практ. 67); выкананне тэставых заданняў па тэме «Складаназлучаныя сказы: будова, значэнне, ужыванне» (практ. 70)	
13	Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназлучаных сказах	1	Сфарміраваць уяўленне аб правілах пастаноўкі знакаў прыпынку (коскі, кропкі з коскай, працяжніка) у складаназлучаных сказах. Выпрацоўваць уменні правільна пунктуацыйна афармляць складаназлучаныя сказы.	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю, жанру, мэтанакіраванасці, адрасата тэкстаў; падбор загалова; вызначэнне ў тэкстах складаназлучаных сказаў, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку паміж част-	§ 11, практ. 76

1	2	3	4	5	6
			Удасканальваць уменні знаходзіць у тэкстах складаназлучаныя сказы, вызначаць іх ролю, межы частак, сродкі сувязі, сэнсавыя адносіны паміж часткамі складаназлучаных сказаў; будаваць складаназлучаныя сказы ў вусных і пісьмовых выказваннях; будаваць схемы складаназлучаных сказаў. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе спалучэнняў <i>іё</i> (<i>ыё</i>), <i>ія</i> (<i>ыя</i>), <i>іе</i> (<i>ые</i>) у запазычаных словах	камі складаназлучаных сказаў; пабудова схем складаназлучаных сказаў; спісванне складаназлучаных сказаў з устаўлянням прапушчаных літар і расстаноўкай знакаў прыпынку; высьвятленне значэння слова <i>дол</i> у сказе, выпісванне займеннікаў, іх граматычная характарыстыка (практ. 73); утварэнне складаназлучаных сказаў па пачатку; чытанне тэксту з устаўлянням замест пропускаў злучальных злучнікаў; запіс назоўнікаў <i>дрывасек</i> , <i>тапарышча</i> , <i>елка</i> , <i>пушча</i> ў форме меснага склону адзіночнага ліку, тлумачэнне напісання канчаткаў, перабудова простага сказа ў складаназлучаны ў адпаведнасці са схемай (практ. 75); пераклад тэксту з рускай мовы на беларускую (практ. 77); размеркаванне складаназлучаных сказаў па групах у залежнасці ад пастаноўкі знакаў прыпынку (практ. 78)	

1	2	3	4	5	6
14	Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназлучаных сказах	1	Пашырыць веды пра складаназлучаны сказ, сродкі сувязі частак у складаназлучаных сказах (сродкі выражэння спалучальных сэнсавых адносін). Выпрацоўваць уменні правільна пунктуацыйна афармляць складаназлучаныя сказы, вызначаць спалучальныя сэнсавыя адносіны (адносіны адначасовасці, паслядоўнасці, прычынна-выніковыя) паміж часткамі складаназлучаных сказаў; будаваць схемы складаназлучаных сказаў, утвараць складаназлучаныя сказы, выкарыстоўваючы спалучальныя злучнікі; правільна інтанаваць складаназлучаныя сказы са спалучальнымі сэнсавымі адносінамі. Удасканальваць уменні знаходзіць складаназлучаныя сказы ў тэкстах, вызначаць іх ролю, межы частак складаназлучаных сказаў, сродкі сувязі паміж часткамі. Актуалізаваць веды вучняў пра глухія, звонкія і санорныя, свісцячыя і шпыччыя зычныя, іх вымаўленне і правапіс	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю тэкстаў; падбор загаловаў; вызначэнне ў тэкстах складаназлучаных сказаў, сродкаў сувязі і сэнсавых адносін паміж часткамі ў складаназлучаных сказах; спісванне складаназлучаных сказаў з устаўлянням прапушчаных літар і пастаноўкай знакаў прыпынку, вызначэнне сэнсавых адносін паміж часткамі складаназлучаных сказаў; вызначэнне фразеалагізма, які мае значэнне <i>'вельмі хутка'</i> (практ. 80); вызначэнне ў тэксце сказа па схеме; раскрыццё значэння ўстойлівых выразаў <i>стол знаходак, адрасны стол</i> (практ. 82); перабудова простых сказаў у складаназлучаныя з зададзенымі спалучальнымі сэнсавымі адносінамі паміж часткамі; падбор сіноніма да слова <i>безадказны</i> ; пераклад тэксту на беларускую мову, пабудова схем складаназлучаных сказаў	§ 12, практ. 81 (падрыхтаваць віншавальную прамову на Дзень настаўніка)

14

1	2	3	4	5	6
15	Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназлучаных сказах	1	Пашырыць веды пра складаназлучаны сказ, сродкі сувязі частак у складаназлучаных сказах (сродкі выражэння супраціўных сэнсавых адносін). Выпрацоўваць уменні правільна пунктуацыйна афармляць складаназлучаныя сказы, вызначаць супраціўныя сэнсавыя адносіны (супастаўляльныя, супрацьпастаўляльныя адносіны) паміж часткамі складаназлучаных сказаў; будаваць схемы складаназлучаных сказаў, утвараць складаназлучаныя сказы, выкарыстоўваючы супраціўныя злучнікі. Удасканальваць уменні знаходзіць складаназлучаныя сказы ў тэкстах, вызначаць іх ролю, межы частак складаназлучаных сказаў і сродкі сувязі паміж часткамі. Актуалізаваць веды вучняў пра цвёрдыя, мяккія і зацвярдзелыя зычныя, іх вымаўленне і правапіс	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю тэкстаў; падзел тэксту на часткі, чытанне тэксту з пастаноўкай замест пропускаў супраціўных злучнікаў; вызначэнне ў тэкстах складаназлучаных сказаў, сродкаў сувязі і сэнсавых адносін паміж часткамі ў складаназлучаных сказах; спісванне складаназлучаных сказаў з устаўлянням прапушчаных літар і расстаноўкай знакаў прыпынку; складанне складаназлучаных сказаў з супраціўнымі адносінамі паміж часткамі	§ 13, практ. 88
16	Рэзервовая гадзіна	1			

15

1	2	3	4	5	6
II чвэрць – 16 урокаў					
Складаназлучаныя сказы: будова, значэнне, ужыванне (працяг)					
17	Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназлучаных сказах	1	Пашырыць веды пра складаназлучаны сказ, сродкі сувязі частак у складаназлучаных сказах (сродкі выражэння размеркавальных сэнсавых адносін). Выпрацоўваць уменні правільна пунктуацыйна афармляць складаназлучаныя сказы, вызначаць размеркавальныя сэнсавыя адносіны (адносіны пералічэння, чаргавання, узаемавыключэння з'яў і падзей) паміж часткамі складаназлучаных сказаў; будаваць схемы складаназлучаных сказаў, утвараць складаназлучаныя сказы, выкарыстоўваючы размеркавальныя злучнікі. Удасканальваць уменні знаходзіць складаназлучаныя сказы ў тэкстах, вызначаць іх ролю, межы частак складаназлучаных сказаў і сродкі сувязі паміж часткамі. Актualізаваць веды вучняў аб правапісе мяккага знака і апострафа	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю тэкстаў; падзел тэкстаў на часткі; вызначэнне ў тэкстах складаназлучаных сказаў, сродкаў сувязі і сэнсавых адносін паміж часткамі ў складаназлучаных сказах; выпісванне складаназлучаных сказаў, вызначэнне іх граматычных асноў, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку; вызначэнне спосабу ўтварэння дзеепрыметніка (практ. 92); пабудова схем складаназлучаных сказаў; размеркаванне складаназлучаных сказаў у адпаведнасці са схемамі, тлумачэнне напісання арфаграм (практ. 94); запіс пад дыктоўку складаназлучаных сказаў, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку	§ 14, практ. 93 (падрыхтаваць паведамленне пра сцэну Вялікага тэатра Беларусі)

1	2	3	4	5	6
18	Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага па раздзеле «Складаназлучаныя сказы: будова, значэнне, ужыванне»	1	Падагульніць і сістэматызаваць веды вучняў пра складаназлучаныя сказы, іх пунктуацыйнае афармленне. Удасканальваць уменні вызначаць складаназлучаныя сказы, мэтазгоднасць іх ужывання ў тэкстах; складаць складаназлучаныя сказы, правільна пунктуацыйна афармляць іх на пісьме; выкарыстоўваць складаназлучаныя сказы ў вусным і пісьмовым маўленні. Актualізаваць веды вучняў аб правапісе <i>д і дз, т і ц</i>	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю тэкстаў; падбор загаловка; падзел тэксту на часткі; вусны пераклад тэксту на беларускую мову (практ. 95); вызначэнне ў тэкстах складаназлучаных сказаў, сродкаў сувязі і сэнсавых адносін паміж часткамі ў складаназлучаных сказах; падрыхтоўка паведамлення на тэму «Просты ўскладнены сказ» (практ. 96); спісванне фрагментаў тэксту з устаўлянням прапушчаных літар і рэстаўрацыя знакаў прыпынку; вызначэнне частак складаназлучаных сказаў, будова якіх адпавядае простым ускладненым сказам, правядзенне сінтаксічнага разбору складаназлучаных сказаў (практ. 97); складанне на аснове прапанаванага тэксту складаназлучаных сказаў са злучнікамі <i>ні – ні, толькі, ці то – ці то</i> (практ. 99)	§ 14, практ. 98 або 97 (падрыхтаваць паведамленне «Маё маленства») (на выбар)
19	Кантрольны дыктант	1	Выявіць узровень сфарміраванасці арфаграфічных навыкаў і пунктуацыйных уменняў	Слуханне і запіс тэксту пад дыктоўку	

1	2	3	4	5	6
Складаназалежныя сказы: будова, значэнне, ужыванне (14 гадзін, з іх 1 гадзіна – на пісьмовую работу)					
20 21	Паняцце пра складаназалежны сказ	2	Сфарміраваць уяўленне пра будову, значэнне і ўжыванне складаназалежных сказаў, правілы пастаноўкі знакаў прыпынку паміж часткамі складаназалежных сказаў. Выпрацоўваць уменні выяўляць у тэкстах складаназалежныя сказы, інтанаваць іх; вызначаць галоўную і даданую часткі ў складаназалежных сказах, месца даданай часткі адносна галоўнай, межы галоўнай і даданай частак; размяжоўваць падпарадкавальныя злучнікі і злучальныя словы; будаваць схемы складаназалежных сказаў; складаць складаназалежныя сказы і ставіць знакі прыпынку на мяжы галоўнай і даданай частак. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе <i>у, ў</i>	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю тэкстаў; падбор загаловаў; вызначэнне ў тэкстах складаназалежных сказаў, галоўнай і даданай частак, граматычных асноў, сродкаў сувязі (злучнікаў, злучальных слоў) паміж часткамі ў складаназалежных сказах; спісванне складаназалежных сказаў, пастаноўка пытанняў ад галоўнай часткі да даданай, пабудова схем сказаў; складанне і запіс складаназалежных сказаў па прапанаваных схемах; пісьмовы пераклад тэксту на беларускую мову (практ. 103); утварэнне складаназалежных сказаў ад простых, іх запіс; тлумачэнне арфаграм у выдзеленых словах (практ. 108); размеркаванне складаназалежных сказаў па групах у залежнасці ад пастаноўкі знакаў прыпынку (практ. 109)	§ 15, практ. 105 § 15, практ. 110

18

1	2	3	4	5	6
22	Складаназалежныя сказы з даданай азначальнай часткай (сродкі сувязі, знакі прыпынку)	1	Сфарміраваць уяўленне пра асаблівасці будовы складаназалежных сказаў з даданай азначальнай часткай. Актуалізаваць веды вучняў пра азначэнне як члена сказа. Выпрацоўваць уменні выяўляць у тэкстах складаназалежныя сказы з даданай азначальнай часткай, інтанаваць іх; вызначаць межы галоўнай і даданай частак у складаназалежных сказах з даданай азначальнай часткай, месца даданай часткі адносна галоўнай; выяўляць сродкі сувязі частак; вызначаць, што паясняе даданая частка, азначальныя сэнсавыя адносіны паміж галоўнай і даданай часткамі; будаваць схемы складаназалежных сказаў з даданай азначальнай часткай, утвараць складаназалежныя сказы з даданай азначальнай часткай; праводзіць сінанімічныя замены (перабудоўваць простыя сказы з адасобленымі азначэннямі ў складаназалежныя сказы з даданай азначаль-	Адказ на пытанні для актуалізацыі ведаў пра азначэнне як члена сказа; чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю тэкстаў; падбор загаловаў; вызначэнне ў тэкстах складаназалежных сказаў, галоўнай і даданай частак, сродкаў сувязі паміж часткамі ў складаназалежных сказах, пастаноўка пытанняў ад галоўнай часткі да даданай; перабудова простых сказаў з адасобленымі азначэннямі ў складаназалежныя сказы з даданымі азначальнымі часткамі; пабудова схем сказаў; запіс тэксту са зменай асобы, устаўлянням па неабходнасці прапушчаных літар і расстаноўкай знакаў прыпынку; тлумачэнне ўстаўленых літар, пастаноўкі знакаў прыпынку	§ 16, практ. 115

19

1	2	3	4	5	6
			най часткай); правільна пунктуацыйна афармляць складаназалежныя сказы з даданай азначальнай часткай. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе падоўжаных зычных		
23	Складаназалежныя сказы з даданай дапаўняльнай часткай (сродкі сувязі, знакі прыпынку)	1	Сфарміраваць уяўленне пра асаблівасці будовы складаназалежных сказаў з даданай дапаўняльнай часткай. Актуалізаваць веды вучняў пра дапаўненне як член сказа. Выпрацоўваць уменні выяўляць у тэкстах складаназалежныя сказы з даданай дапаўняльнай часткай, інтанаваць іх; вызначаць межы галоўнай і даданай частак у складаназалежных сказах з даданай дапаўняльнай часткай, месца даданай часткі адносна галоўнай; выяўляць сродкі сувязі частак; вызначаць, што паясняе даданая частка, дапаўняльныя сэнсавыя адносіны паміж галоўнай і даданай часткамі; будаваць схемы складаназалежных сказаў з даданай дапаўняльнай часткай, складаць складаназалежныя	Адказ на пытанні для актуалізацыі ведаў пра дапаўненне як член сказа; чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю тэкстаў; вызначэнне ў тэкстах складаназалежных сказаў з даданымі дапаўняльнымі і азначальнымі часткамі, галоўнай і даданай частак, сродкаў сувязі частак; спісванне складаназалежных сказаў з даданымі дапаўняльнымі часткамі, вызначэнне слоў, якія паясняюцца даданымі часткамі, пастаноўка пытанняў ад галоўнай часткі да даданай; вызначэнне фразеалагізмаў са значэннем <i>'заныцца чым-небудзь, пачаць рабіць што-небудзь'</i> (практ. 117), фразеалагізмаў з кампанентам <i>рэшата</i> (практ. 119); пабудова схем складаназалежных сказаў	§ 17, практ. 120

1	2	3	4	5	6
			лежныя сказы з даданай дапаўняльнай часткай; праводзіць сінанімічныя замены (перабудова сказаў з прастай мовай у складаназалежныя сказы з даданай дапаўняльнай часткай); правільна пунктуацыйна афармляць складаназалежныя сказы з даданай дапаўняльнай часткай. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе прыстаўных зычных і галосных	з даданымі дапаўняльнымі і азначальнымі часткамі; перабудова сказаў з прастай мовай у складаназалежныя сказы з даданымі дапаўняльнымі часткамі	
24	Складаназалежныя сказы з даданай акалічнаснай часткай месца (сродкі сувязі, знакі прыпынку)	1	Сфарміраваць уяўленне пра асаблівасці будовы складаназалежных сказаў з даданай акалічнаснай часткай месца. Выпрацоўваць уменні выяўляць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі месца ў тэкстах; вызначаць межы галоўнай і даданай частак у складаназалежных сказах з даданымі акалічнаснымі часткамі месца, месца даданай часткі адносна галоўнай; выяўляць сродкі сувязі частак; вызначаць, што паясняе даданая частка, акалічнасныя	Запаўненне прабелаў у лінгвістычным паведамленні для актуалізацыі ведаў пра акалічнасць як член сказа (практ. 121); чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю тэкстаў; вызначэнне ў тэкстах складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі месца, галоўнай і даданай частак, сродкаў сувязі частак у складаназалежных сказах з даданымі акалічнаснымі часткамі месца; выпісванне складаназалежных сказаў з даданымі акаліч-	§ 18, практ. 125

1	2	3	4	5	6
			сэнсавыя адносіны месца паміж галоўнай і даданай часткамі; будаваць схемы складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі месца, складаць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі месца; праводзіць сінанімічныя замены (перабудоўваць простыя сказы ў складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі месца); правільна пунктуацыйна афармляць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі месца. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе прыставак, якія заканчваюцца на зычны	наснымі часткамі месца; пабудова схем складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі месца; перабудова простых сказаў з выдзеленымі словамі ў складаназалежныя (з вызначэннем віду даданай часткі); пераклад тэксту публіцыстычнага стылю на беларускую мову	
25	Складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі часу і ўмовы (сродкі сувязі, знакі прыпынку)	1	Сфарміраваць уяўленне пра асаблівасці будовы складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі часу і ўмовы. Выпрацоўваць уменні выяўляць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі часу і ўмовы ў тэкстах;	Выпісванне складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі часу, пабудова схем складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі часу; запіс сказаў па групах (складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі ўмовы і складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі часу);	§ 19, практ. 130

1	2	3	4	5	6
			вызначаць межы галоўнай і даданай частак у складаназалежных сказах з даданымі акалічнаснымі часткамі часу і ўмовы, месца даданай часткі адносна галоўнай; выяўляць сродкі сувязі частак; вызначаць, што паясняе даданая частка, акалічнасныя сэнсавыя адносіны (часу, умовы) паміж галоўнай і даданай часткамі; будаваць схемы складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі часу, умовы, складаць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі часу, умовы; праводзіць сінанімічныя замены (перабудоўваць простыя сказы ў складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі ўмовы); правільна пунктуацыйна афармляць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі часу, умовы. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе <i>і, вы, ў</i> пасля прыставак	лежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі часу), пастаноўка знакаў прыпынку; чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю тэкстаў; перабудова простых сказаў у складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі ўмовы; перабудова простых сказаў з адасобленымі акалічнасцямі ў складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі	

1	2	3	4	5	6
26	Складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны і мэты (сродкі сувязі, знакі прыпынку)	1	Сфарміраваць уяўленне пра асаблівасці будовы складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны і мэты. Выпрацоўваць уменні выяўляць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны, мэты ў тэкстах; вызначаць межы галоўнай і даданай частак у складаназалежных сказах з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны, мэты, месца даданай часткі адносна галоўнай; выяўляць сродкі сувязі частак; вызначаць, што паясняе даданая частка, акалічнасныя сэнсавыя адносіны (прычыны, мэты) паміж галоўнай і даданай часткамі; будаваць схемы складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны, мэты, складаць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны, мэты; правільна пунктуацыйна афармляць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны, мэты.	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю тэкстаў; падбор загалова; вызначэнне ў тэкстах складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны; вызначэнне галоўнай і даданай частак ў складаназалежных сказах з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны, членаў сказаў, якія паясняюцца даданай часткай; выпісванне па групах складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны, мэты і складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны; складанне складаназалежных сказаў, увядзенне іх у тэкст; спісванне тэксту з расстаноўкай знакаў прыпынку і тлумачэннем правапісу складаных прыметнікаў і пастаноўкі знакаў прыпынку (практ. 135); пабудова схем складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі прычыны, мэты	§ 20, практ. 134

1	2	3	4	5	6
			Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе малой і вялікай літар		
27	Складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі ўступальнай і параўнальнай часткамі (сродкі сувязі, знакі прыпынку)	1	Сфарміраваць уяўленне пра асаблівасці будовы складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі ўступальнай і параўнальнай часткамі. Выпрацоўваць уменні выяўляць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі ўступальнай і параўнальнай часткамі ў тэкстах; вызначаць межы галоўнай і даданай частак у складаназалежных сказах з даданымі акалічнаснымі ўступальнай і параўнальнай часткамі, месца даданай часткі адносна галоўнай; выяўляць сродкі сувязі частак; вызначаць акалічнасныя сэнсавыя адносіны (ўступальныя, параўнальныя) паміж галоўнай і даданай часткамі; будаваць схемы складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі ўступальнай і параўнальнай часткамі, утвараць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі ўступальнай і параўнальнай	Адказ на пытанні для актуалізацыі ведаў пра акалічнасць уступкі, параўнальныя звароты; тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку ў сказе з адасобленай акалічнасцю ўступкі і складаназалежным сказе з даданай акалічнаснай ўступальнай часткай (практ. 136); знакаў прыпынку ў сказе з параўнальным зваротам і складаназалежным сказе з даданай акалічнаснай параўнальнай часткай (практ. 138); чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю тэкстаў; вызначэнне ў тэкстах складаназалежных сказаў, відаў даданых частак; спісванне сказаў з устаўлянням прапушчаных літар і расстаноўкай знакаў прыпынку, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку; пабудова схем складаназалежных сказаў; тлумачэнне сэнсу прыказкі (практ. 140)	§ 21, практ. 141 або 139 (падрыхтаваць тэкст — апісанне чаромхі) (на выбар)

1	2	3	4	5	6
			часткамі; правільна пунктуацыйна афармляць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі ўступальнай і параўнальнай часткамі. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе канчаткаў назоўнікаў; правапісе <i>не (ня), ні</i> з назоўнікамі		
28	Складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі спосабу дзеяння, меры і ступені (сродкі сувязі, знакі прыпынку)	1	Сфарміраваць уяўленне пра асаблівасці будовы складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі спосабу дзеяння, меры і ступені. Выпрацоўваць уменні выяўляць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі спосабу дзеяння, меры і ступені ў тэкстах; вызначаць межы галоўнай і даданай частак у складаназалежных сказах з даданымі акалічнаснымі часткамі спосабу дзеяння, меры і ступені, месца даданай часткі адносна галоўнай; выяўляць сродкі сувязі частак; вызначаць, што паясняе даданая частка, акалічнасныя сэнсавыя	Чытанне складаназалежных сказаў, вызначэнне галоўнай і даданай частак у іх, слоў, спалучэнняў слоў, якія паясняюцца даданай часткай; вызначэнне відаў даданых частак; дапісванне сказаў, каб атрымаліся складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі меры і ступені; складанне складаназалежных сказаў з рознымі відамі даданых частак па прапанаваных схемах, вызначэнне відаў даданых частак; чытанне і аналіз тэксту, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, стылю; правядзенне пісьмовага сінтаксічнага разбору складаназалежных сказаў; фармулёўка	§ 22, практ. 146

26

1	2	3	4	5	6
			адносіны (спосабу дзеяння, меры і ступені) паміж галоўнай і даданай часткамі; будаваць схемы складаназалежных сказаў з даданымі акалічнаснымі часткамі спосабу дзеяння, меры і ступені, складаць складаназалежныя сказы з азначанымі відамі даданых частак; правільна пунктуацыйна афармляць складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі часткамі спосабу дзеяння, меры і ступені. Актуалізаваць веды вучняў пра напісанне прыметнікаў з суфіксам <i>-ск-</i> ; правапіс складаных прыметнікаў, <i>-н-, -нн-</i> у прыметніках, <i>не (ня)</i> з прыметнікамі	і запіс пытанняў для інтэрв'ю (практ. 145); запіс пад дыктоўку складаназалежных сказаў, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку	
29	Складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі	1	Даць паняцце пра складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі. Выпрацоўваць уменні выяўляць складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі ў тэкстах, вызначаць колькасць даданых частак у сказах такога тыпу, межы галоўнай і даданых	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, стылю; падзел тэксту на часткі; вызначэнне ў тэкстах складаназалежных сказаў; вызначэнне галоўнай і даданай частак у складаназалежных сказах; вызначэнне складаназалежных сказаў з некалькімі даданымі	§ 23, практ. 151

27

1	2	3	4	5	6
			частак; выяўляць сродкі сувязі; вызначаць, што паясняюць даданыя часткі, сэнсавыя адносіны паміж часткамі; будаваць схемы складаназалежных сказаў з некалькімі даданымі часткамі; складаць складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе лічэбнікаў	часткамі; выпісванне складаназалежных сказаў з некалькімі даданымі часткамі, вызначэнне граматычных асноў, відаў даданых частак; скланенне назоўніка <i>лісяня</i> , вызначэнне асаблівасцей скланення (практ. 149); дапісванне сказаў, каб атрымаліся складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі; разбор галоўных частак па членах сказа (практ. 150)	
30	Кантрольны дыктант	1	Выявіць узровень сфарміраванасці арфаграфічных навыкаў і пунктуацыйных уменняў	Слуханне і запіс тэксту пад дыктоўку	
31 32	Складаназалежныя сказы з паслядоўным, сузалежным і змешаным падпарадкаваннем частак, знакі прыпынку ў іх (азнаямленне)	2	Азнаёміць з відамі падпарадкавання даданых частак у складаназалежных сказах з некалькімі даданымі часткамі, правіламі пастаноўкі знакаў прыпынку ў складаназалежных сказах з паслядоўным, сузалежным і змешаным падпарадкаваннем частак. Выпрацоўваць уменні правільна пунктуацыйна афармляць	Чытанне складаназалежных сказаў з некалькімі даданымі часткамі, пабудова гарызонтальных і вертыкальных схем складаназалежных сказаў з некалькімі даданымі часткамі; вызначэнне віду падпарадкавання даданых частак; выпісванне сказаў па групах (складаназалежныя сказы з сузалежным аднародным падпарадкаван-	§ 24, практ. 156

1	2	3	4	5	6
			складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі. Удасканальваць уменні выяўляць складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі ў тэкстах, вызначаць колькасць даданых частак, межы галоўнай і даданых частак; выяўляць сродкі сувязі; вызначаць, што паясняюць даданыя часткі, сэнсавыя адносіны паміж часткамі; будаваць схемы складаназалежных сказаў з некалькімі даданымі часткамі	нем / складаназалежныя сказы з сузалежным неаднародным падпарадкаваннем); чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, стылю, падбор загатоўка да тэксту; вызначэнне ў тэкстах складаназалежных сказаў з некалькімі даданымі часткамі; тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку паміж часткамі складаных сказаў; складанне і запіс складаназалежных сказаў з некалькімі даданымі часткамі па прапанаваных схемах; спісванне складаназалежных сказаў з некалькімі даданымі часткамі з пастаноўкай і тлумачэннем знакаў прыпынку; спісванне тэксту з раскрыццём дужак, устаўлянням прапушчаных літар, расстаноўкай знакаў прыпынку; правядзенне пісьмовага сінтаксічнага разбору складаназалежных сказаў з некалькімі даданымі часткамі; тлумачэнне правапісу выдзеленых слоў (практ. 160)	

1	2	3	4	5	6
III чвэрць – 22 урокі					
Складаназалежныя сказы: будова, значэнне, ужыванне (працяг)					
33	Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага па раздзеле «Складаназалежныя сказы: будова, значэнне, ужыванне»	1	Падагульніць і сістэматызаваць веды вучняў пра складаназалежныя сказы. Удасканальваць уменні выяўляць складаназалежныя сказы; складаць складаныя сказы азначанага тыпу, правільна пунктуацыйна афармляць іх на пісьме; выкарыстоўваць складаназалежныя сказы ў вусным і пісьмовым маўленні. Актуалізаваць веды аб правапісе займеннікаў	Чытанне складаназалежных сказаў, вызначэнне відаў дадзеных частак; спісванне складаназалежных сказаў з устаўлянным прапушчаных літар (дзе трэба) і расстаноўкай знакаў прыпынку; правядзенне сінтаксічнага разбору складаназалежных сказаў; выкананне тэставых заданняў па тэме «Складаназалежныя сказы: будова, значэнне, ужыванне»; чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, стылю, мэтанакіраванасці, адрасата; вызначэнне ў тэкстах складаназалежных сказаў, відаў дадзеных частак; запіс пад дыктоўку складаназалежных сказаў з некалькімі даданымі часткамі, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку	§ 24, практ. 162; падрыхтаваць адказы на кантрольныя пытанні і заданні (с. 116)
Бяззлучнікавыя складаныя сказы: будова, значэнне, ужыванне (12 гадзін, з іх 2 гадзіны – на пісьмовыя работы)					
34 35	Паняцце пра бяззлучнікавы складаны сказ (бу-	2	Сфарміраваць уяўленне пра бяззлучнікавы складаны сказ (будову, сэнсава-граматычныя	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, стылю, падбор загалова; вызна-	§ 25, практ. 172 або 171 (падрыхтаваць

1	2	3	4	5	6
	дова, сэнсава-граматычныя адносіны паміж часткамі, сродкі сувязі частак)		адносіны паміж часткамі, сродкі сувязі частак). Выпрацоўваць уменні выяўляць бяззлучнікавыя складаныя сказы ў тэкстах; вызначаць межы частак бяззлучнікавых складаных сказаў, сродкі сувязі і сэнсава-граматычныя адносіны паміж часткамі; адрозніваць бяззлучнікавыя складаныя сказы з аднатыпнымі і з разнатыпнымі часткамі; інтанаваць бяззлучнікавыя складаныя сказы ў адпаведнасці з сэнсам; будаваць схемы бяззлучнікавых складаных сказаў, складаць бяззлучнікавыя складаныя сказы; выконваць сінанімічныя замены (перабудоўваць бяззлучнікавыя складаныя сказы ў простыя, у складаназлучаныя); ставіць знакі прыпынку на мяжы частак бяззлучнікавых складаных сказаў. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе суфіксаў і канчаткаў дзеясловаў; правапісе <i>не</i> (<i>ня</i>), <i>ні</i> з дзеясловамі	чэнне ў тэкстах бяззлучнікавых складаных сказаў, асаблівасцей інтанавання, граматычных асноў бяззлучнікавых складаных сказаў; чытанне бяззлучнікавых складаных сказаў у адпаведнасці з інтанацыйным афармленнем; перабудова складаназалежных сказаў у бяззлучнікавыя складаныя, бяззлучнікавых складаных – у складаназалежныя; падбор сінонімаў да выдзеленых у тэксце слоў (практ. 170); тлумачэнне значэння выдзеленых слоў і выказаў (практ. 174); падрыхтоўка на аснове матэрыялу табліцы паведамлення пра сэнсава-граматычныя адносіны паміж часткамі ў бяззлучнікавым складаным сказе (практ. 173); вызначэнне сэнсава-граматычных адносін паміж часткамі бяззлучнікавых складаных сказаў; адказ на пытанні да тэксту з выкарыстаннем бяззлучнікавых складаных сказаў	паведамленне пра помнікі Ф. Скарыну) (на выбар) § 26, практ. 176

1	2	3	4	5	6
36 37	Знакі прыпынку паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах. Коска і кропка з коскай паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах	2	Сфарміраваць уяўленне аб правілах пастаноўкі коскі і кропкі з коскай паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах. Выпрацоўваць уменні правільна пунктуацыйна афармляць бяззлучнікавыя складаныя сказы (ставіць коску і кропку з коскай паміж часткамі бяззлучнікавых складаных сказаў паводле правілаў); інтанаваць бяззлучнікавыя складаныя сказы, паміж часткамі якіх ставяцца коска і кропка з коскай. Удасканальваць уменні вызначаць межы частак, сродкі сувязі і сэнсава-граматычныя адносіны паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе суфіксаў дзеепрыметнікаў; правапісе <i>не</i> (<i>ня</i>) з дзеепрыметнікамі	Чытанне бяззлучнікавых складаных сказаў з адпаведнай інтанацыяй, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку ў іх; чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, стылю; вызначэнне ў тэкстах бяззлучнікавых складаных сказаў; вызначэнне ў бяззлучнікавых складаных сказах граматычных асноў, сэнсава-граматычных адносін паміж часткамі; складанне і запіс паводле тэксту (практ. 180) простых і складаных сказаў на тэму «Нацыянальная бібліятэка Беларусі»; запіс пад дыктоўку бяззлучнікавых складаных сказаў, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку	§ 27, практ. 179 § 27, практ. 181
38 39	Знакі прыпынку паміж часткамі	2	Сфарміраваць уяўленне аб правілах пастаноўкі двукроп'я	Падрыхтоўка (з апорай на схемы практ. 182) паведамлення	§ 28, выпісаць з твораў

1	2	3	4	5	6
	ў бяззлучнікавых складаных сказах. Двукроп'е паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах		паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах. Выпрацоўваць уменні правільна пунктуацыйна афармляць бяззлучнікавыя складаныя сказы (ставіць двукроп'е паміж часткамі бяззлучнікавых складаных сказаў паводле правілаў); інтанаваць бяззлучнікавыя складаныя сказы, паміж часткамі якіх ставіцца двукроп'е. Удасканальваць уменні вызначаць межы частак, сродкі сувязі і сэнсава-граматычныя адносіны паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах. Актуалізаваць веды вучняў аб правапісе суфіксаў дзеепрыслоўяў; правапісе <i>не</i> з дзеепрыслоўямі	пра пастаноўку двукроп'я паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах; чытанне бяззлучнікавых складаных сказаў з патрэбнай інтанацыяй, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах; тлумачэнне арфаграм у выдзеленых словах (практ. 183); спісванне бяззлучнікавых складаных сказаў з устаўлянням прапушчаных літар (дзе трэба), раскрыццём дужак, расстаноўкай знакаў прыпынку; чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, стылю; вызначэнне ў тэкстах бяззлучнікавых складаных сказаў; вызначэнне граматычных асноў у бяззлучнікавых складаных сказах, сэнсавых адносін паміж граматычнымі часткамі бяззлучнікавых складаных сказаў; выпісванне з тэксту колькасна-іменных спалучэнняў (практ. 186); складанне і запіс уласных прыкладаў да правіл	мастацкай літаратуры шэсць бяззлучнікавых складаных сказаў (тры — з коскай, тры — з двукроп'ем паміж часткамі), растлумачыць пастаноўку знакаў прыпынку § 28, выпісаць з тэкстаў публіцыстычнага стылю шэсць бяззлучнікавых складаных сказаў (тры — з коскай, тры — з двукроп'ем паміж часткамі), растлумачыць

1	2	3	4	5	6
				«Коска паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах», «Кропка з коскай паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах», «Двукроп'е паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах»; запіс пад дыктоўку бяззлучнікавых складаных сказаў, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку	пастаноўку знакаў прыпынку
34 40 41 42	Знакі прыпынку паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах. Працяжнік паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах	3	Сфарміраваць уяўленне аб правілах пастаноўкі працяжніка паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах. Выпрацоўваць уменні правільна пунктуацыйна афармляць бяззлучнікавыя складаныя сказы (ставіць працяжнік паміж часткамі бяззлучнікавых складаных сказаў паводле правілаў); інтанаваць бяззлучнікавыя складаныя сказы, паміж часткамі якіх ставіцца працяжнік. Удасканальваць уменні адрозніваць тыпы складаных сказаў; вызначаць межы частак, сродкі сувязі і сэнсавыя адно-	Чытанне бяззлучнікавых складаных сказаў з патрэбнай інтанацыяй, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку паміж часткамі бяззлучнікавых складаных сказаў; перабудова складаназлучаных і складаназалежных сказаў у бяззлучнікавыя складаныя; спісванне бяззлучнікавых складаных сказаў з устаўлянням (дзе трэба) прапушчаных літар, раскрыццём дужак і расстаноўкай знакаў прыпынку, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку; устанаўленне адпаведнасці паміж бяззлучнікавымі складанымі сказамаі і правіламі па-	§ 29, практ. 188 § 29, выпісаць з тэкстаў публіцыстычнага стылю пяць бяззлучнікавых складаных сказаў з працяжнікам паміж часткамі, растлумачыць пастаноўку знакаў прыпынку

1	2	3	4	5	6
35			сіны паміж часткамі ў складаназлучаных, складаназалежных і бяззлучнікавых складаных сказах; складаць бяззлучнікавыя складаныя сказы паводле прапанаваных схем; праводзіць сінанімічныя замены. Актualізаваць веды вучняў аб правапісе прыслоўяў і спалучэнняў слоў, блізкіх да прыслоўяў; правапісе <i>не (ня)</i> , <i>ні</i> з прыслоўямі	станоўкі знакаў прыпынку паміж іх часткамі; складанне і запіс простага, складаназлучанага, складаназалежнага сказа на тэму «Беларуская (родная) мова»; размеркаванне бяззлучнікавых складаных сказаў па групах у залежнасці ад пастаноўкі знакаў прыпынку (практ. 194); працяг і запіс сказаў, правядзенне іх сінтаксічнага разбору; вусны пераклад тэксту на беларускую мову, вызначэнне бяззлучнікавых складаных сказаў у тэксце на рускай мове, іх пераклад і запіс па-беларуску; падбор прыкладаў да табліцы, запіс сказаў з пастаноўкай знакаў прыпынку (практ. 197); чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, падтэмы, асноўнай думкі, стылю; складанне плана і падрыхтоўка падрабязнага пераказу тэксту з выкарыстаннем бяззлучнікавых складаных сказаў; запіс пад дыктоўку бяззлучнікавых складаных сказаў, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку	Заданне 9 з рубрыкі «Кантрольныя пытанні і заданні» (с. 139)

1	2	3	4	5	6
43 44	Кантрольны па-драбяжны пераказ тэксту	2	Выявіць узровень сфарміраванасці ўменняў пісьмова падрабяжна пераказаць тэкст, захоўваючы яго жанрава-стылістычныя і моўныя асаблівасці	Слуханне тэксту, гутарка па яго змесце, лагічнай будове, моўных асаблівасцях; напісанне пераказу	
45	Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага па раздзеле «Бяззлучнікавыя складаныя сказы: будова, значэнне, ужыванне»	1	Падагульніць і сістэматызаваць веды вучняў пра бяззлучнікавыя складаныя сказы, іх пунктуацыйнае афармленне. Уда-сканальваць умённі вызначаць межы частак, сродкі сувязі і сэнсавыя адносіны паміж часткамі ў складаназлучаных, складаназалежных і бяззлучнікавых складаных сказах; складаць бяззлучнікавыя складаныя сказы, інтанаваць іх у адпаведнасці з сэнсам; правільна пунктуацыйна афармляць бяззлучнікавыя складаныя сказы; ужываць бяззлучнікавыя складаныя сказы ў вусным і пісьмовым маўленні. Актуалізаваць веды вучняў пра ўжыванне і правапіс прыназоўнікаў	Запіс пад дыктоўку бяззлучнікавых складаных сказаў, тэкстаў з бяззлучнікавымі складанымі сказамаі; вызначэнне ў бяззлучнікавых складаных сказах граматычных асноў, граматычных частак, сэнсава-граматычных адносін паміж часткамі бяззлучнікавых складаных сказаў; тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку; правядзенне сінтаксічнага разбору бяззлучнікавых складаных сказаў	Падрыхтаваць адказы на кантрольныя пытанні і заданні 1–8 (с. 139)

36

1	2	3	4	5	6
Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак: будова, значэнне, ужыванне (9 гадзін, з іх 3 гадзіны – на пісьмовыя работы)					
46	Паняцце пра складаны сказ з рознымі відамі сувязі частак (разнавіднасці, сінтаксічныя прыметы, сродкі сувязі, інтанаванне і выкарыстанне)	1	Сфарміраваць уяўленне пра складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак. Выпрацоўваць умённі выяўляць у тэкстах складаных сказаў з некалькімі відамі сувязі частак, абгрунтаваць мэтазгоднасць іх ужывання, вылучаць сэнсавыя часткі ў іх; вызначаць разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; адрозніваць складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак ад іншых тыпаў складаных сказаў; вызначаць межы і сродкі сувязі частак у складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак, сэнсавыя адносіны паміж часткамаі; будаваць схемы складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак. Актуалізаваць веды вучняў пра ўжыванне і правапіс злучнікаў, часціц	Чытанне лінгвістычнага тэксту, вызначэнне груп складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак, сродкаў сувязі сэнсавых частак у складаных сказах з рознымі відамі сувязі; чытанне складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак, вызначэнне сэнсавых (логіка-структурных) частак і сродкаў іх сувязі; спісванне складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак з устаўляем прапушчаных літар і расстаноўкай знакаў прыпынку, вызначэнне відаў сувязі паміж часткамаі, суаднясенне складаных сказаў з рознымі відамі сувязі са схемамаі; пабудова схем сказаў з рознымі відамі сувязі частак	§ 30, практ. 204
47	Знакі прыпынку паміж часткамаі	1	Сфарміраваць уяўленне аб правілах пастаноўкі знакаў пры-	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі,	§ 31, практ. 209

37

1	2	3	4	5	6
	ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак		пынку ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак. Выпрацоўваць уменне правільна пунктуацыйна афармляць складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак. Удасканальваць уменні выяўляць у тэкстах складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак, абгрунтоўваць мэтазгоднасць іх ужывання, вылучаць сэнсавыя часткі ў іх; вызначаць разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; адрозніваць складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак ад іншых тыпаў складаных сказаў; вызначаць межы і сродкі сувязі частак у складаных сказах з рознымі відамі сувязі, сэнсавыя адносіны паміж часткамі; будаваць схемы складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; праводзіць сінанімічныя замены (перабудоўваць простыя і складаныя сказы ў складаныя з рознымі відамі сувязі частак, складаныя сказы з рознымі відамі	стылю; вызначэнне ў тэкстах складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; пабудова схем складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; спісванне тэксту, складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак з устаўлянням прапушчаных літар, раскрыццём дужак, расстаноўкай знакаў прыпынку, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку; утварэнне і запіс з простых сказаў складаных сказаў розных тыпаў; перабудова складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак у простыя, тлумачэнне правапісу складаных прыметнікаў (практ. 208)	

1	2	3	4	5	6
			сувязі частак у сказы іншай граматычнай структуры). Актуалізаваць веды вучняў пра напісанне выклічнікаў		
48 49	Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак	2	Пашырыць веды пра афіцыйны стыль і яго жанры, азнаёміць з правільным афармленнем афіцыйных папер (заявы, аўтабіяграфіі). Выпрацоўваць уменне правільна афармляць афіцыйныя паперы (заяву, аўтабіяграфію). Удасканальваць уменні працы з тэкстамі афіцыйнага стылю: вызначаць адрасата і мэтанакіраванасць, паслядоўнасць развіцця думкі, абгрунтоўваць мэтазгоднасць выкарыстання выяўленчых моўных сродкаў, у тым ліку складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак. Азнаёміць з біяграфіямі беларускіх пісьменнікаў ці лінгвістаў, з іх творчымі і навуковымі дасягненнямі. Актуалізаваць веды вучняў пра словазлучэнне, асаблівасці дасавання і кіравання ў беларускай мове	Чытанне лінгвістычнага тэксту пра афіцыйны стыль, тлумачэнне розніцы ў значэннях слоў <i>асобы, асаблівы, асобны</i> (практ. 213); аналіз структуры і ўзору напісання аўтабіяграфіі (практ. 214); аналіз біяграфій беларускіх пісьменнікаў ці лінгвістаў. Аналіз структурных частак і ўзору напісання заявы (практ. 219). Напісанне заявы, аўтабіяграфіі	§ 31; падрыхтаваць матэрыялы да напісання аўтабіяграфіі Паўтарыць § 31

1	2	3	4	5	6
50	Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак	1	Выпрацоўваць уменне правільна пунктуацыйна афармляць складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак. Удасканальваць уменні выяўляць у тэкстах складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак, абгрунтоўваць мэтазгоднасць іх ужывання, вылучаць сэнсавыя часткі ў іх; вызначаць разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; адрозніваць складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак ад іншых тыпаў складаных сказаў; вызначаць межы і сродкі сувязі частак у складаных сказах з рознымі відамі сувязі, сэнсавыя адносіны паміж часткамі; будаваць схемы складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; праводзіць сінанімічныя замены (перабудоўваць простыя і складаныя сказы ў складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак. Актуалізаваць веды вучняў пра двухсастаўныя сказы, правілы пастаноўкі працяжніка паміж дзейнікамі і выказнікамі	Чытанне складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак, вызначэнне граматычных асноў, логіка-структурных частак; тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку; пабудова схем. Чытанне і аналіз тэксту, вызначэнне асноўнай думкі, тыпу, стылю; перабудова выдзеленых у тэксце сказаў у складаны сказ з рознымі відамі сувязі частак; правядзенне сінтаксічнага разбору складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак (практ. 211)	§ 31, практ. 212

40

1	2	3	4	5	6
51	Пераклад з рускай мовы на беларускую навукова-папулярнага тэксту	1	Удасканальваць уменні аналізаваць рускамоўны тэкст, перакладаць яго на беларускую мову, захоўваючы жанравыя і стылістычныя асаблівасці, правільна ўспрымаць змест прачытанага на рускай мове і без скажэнняў перадаваць яго па-беларуску	Чытанне тэксту для перакладу, вызначэнне яго тыпу, стылю, тэмы, асноўнай думкі, адметных мастацкіх сродкаў; вусны калектыўны пераклад тэксту; запіс і рэдагаванне ўласнага тэксту	Паўтарыць § 31
52	Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак	1	Выпрацоўваць уменне правільна пунктуацыйна афармляць складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак. Удасканальваць уменні выяўляць у тэкстах складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак, абгрунтоўваць мэтазгоднасць іх ужывання, вылучаць сэнсавыя часткі ў іх; вызначаць разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; адрозніваць складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак ад іншых тыпаў складаных сказаў; вызначаць межы і сродкі сувязі частак у складаных сказах з рознымі відамі сувязі, сэнсавыя адносіны паміж	Спісванне складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак з расстаноўкай знакаў прыпынку, пабудова схем складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, стылю; вызначэнне ў тэкстах складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; вусны пераклад тэксту на беларускую мову; пісьмовы пераклад на беларускую мову сказаў з рознымі відамі сувязі частак; запіс пад дыктоўку складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак, вызначэнне логіка-структурных частак, відаў сувязі, тлумачэнне	§ 31, практ. 223 (падрыхтаваць анатацыю на выданне на беларускай мове)

41

1	2	3	4	5	6
			часткамі; будаваць схемы складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак. Актualізаваць веды вучняў пра аднастаўныя сказы	пастаноўкі знакаў прыпынку ў сказах	
53	Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак	1	Выпрацоўваць уменне правільна пунктуацыйна афармляць складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак; выпрацоўваць уменне складаць канспект. Удасканальваць уменні выяўляць у тэкстах складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак, абгрунтоўваць мэтазгоднасць іх ужывання, вылучаць сэнсавыя часткі ў іх; вызначаць разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; адрозніваць складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак ад іншых тыпаў складаных сказаў; вызначаць межы і сродкі сувязі частак у складаных сказах з рознымі відамі сувязі, сэнсавыя адносіны паміж часткамі	Чытанне матэрыялу пра складанне канспекта, рэкамендацый па складанні канспекта (практ. 230). Складанне канспекта лінгвістычнага тэксту (практ. 218 ці матэрыял, прапанаваны настаўнікам)	Паўтарыць § 31

42

1	2	3	4	5	6
54	Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага па раздзеле «Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак: будова, значэнне, ужыванне»	1	Падагульніць і сістэматызаваць веды пра складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак, іх пунктуацыйнае афармленне. Удасканальваць уменні выяўляць у тэкстах складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак, абгрунтоўваць мэтазгоднасць іх ужывання, вылучаць сэнсавыя часткі ў іх; вызначаць разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; вызначаць межы і сродкі сувязі частак у складаных сказах з рознымі відамі сувязі, сэнсавыя адносіны паміж часткамі; будаваць схемы складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; складаць такія сказы, карыстацца імі ў маўленні; правільна пунктуацыйна афармляць складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю; вызначэнне ў тэкстах складаных сказаў, у тым ліку складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; тлумачэнне значэння слоў, якія называюць розныя віды дакументаў (практ. 228); падбор беларускіх адпаведнікаў да рускамоўных фразеалагізмаў (практ. 229), складанне з імі складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак; запіс пад дыктоўку тэкстаў, складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак, вызначэнне логіка-структурных частак, відаў сувязі, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку ў сказах; правядзенне сінтаксічнага разбору складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак	
IV чвэрць — 16 урокаў					
Сінтаксічныя канструкцыі з чужой мовай: будова, значэнне, ужыванне (9 гадзін, з іх 2 гадзіны — на пісьмовыя работы)					
55 56	Спосабы перадачы чужой мовы.	2	Сфарміраваць уяўленне пра спосабы перадачы чужой мовы.	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі;	§ 32, 33, практ. 236

43

1	2	3	4	5	6
	Асаблівасці будовы сінтаксічных канструкцый з прастай мовай. Знакі прыпынку ў сказах з прастай мовай		Пашырыць веды пра будову сінтаксічных канструкцый з прастай мовай, іх пунктуацыйнае афармленне. Удасканальваць уменні выяўляць у тэкстах канструкцыі з прастай мовай, інтанаваць іх, вызначаць асаблівасці будовы, складаць сінтаксічныя канструкцыі з прастай мовай, будаваць іх схемы, правільна пунктуацыйна афармяць сінтаксічныя канструкцыі з прастай мовай. Актуалізаваць веды вучняў пра няпоўныя сказы, пастаноўку працяжніка ў іх	падбор загаловаў; вызначэнне ў тэкстах сказаў з прастай мовай; перабудова сказаў з прастай мовай у канструкцыі з ускоснай; чытанне сказаў з прастай мовай, вызначэнне слоў аўтара і слоў прастай мовы, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку; спісанне сказаў з прастай мовай, іх афармленне; выпраўленне памылак у няправільна аформленых сказах з прастай мовай	§ 33, практ. 239
57	Маналог. Дыялог, яго афармленне на пісьме	1	Сфарміраваць уяўленне пра формы маўлення <i>маналог</i> і <i>дыялог</i> , асаблівасці іх будовы, афармленне дыялогу на пісьме. Замацоўваць уменні вызначаць маналагічнае і дыялагічнае маўленне; правільна пунктуацыйна афармяць дыялагічнае маўленне; ствараць дыялогі на пэўную тэму, інтанаваць іх.	Вуснае тлумачэнне значэння слоў для лепшага разумення значэння слоў <i>маналог</i> , <i>дыялог</i> (практ. 241); чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне ролі дыялогу ў мастацкім тэксце і ў гутарковым маўленні; тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку пры афармленні дыялогу на пісьме	§ 34, практ. 244 або 246 (напісаць сачыненне-мініяцюру на тэму «Дзе нараджаецца роднае слова») (на выбар)

44

1	2	3	4	5	6
			Актуалізаваць веды вучняў пра сказы са звароткамі, пабочнымі словамі, устаўнымі канструкцыямі, правілы пастаноўкі знакаў прыпынку ў іх		
58 59	Сказы з ускоснай мовай	2	Сфарміраваць уяўленне пра ўскосную мову як сродак перадачы зместу чужога выказвання, асаблівасці яе будовы, сінтаксічную сінаніміку сказаў з прастай і сказаў з ускоснай мовай (спосабы замены прастай мовы на ўскосную). Выпрацоўваць уменні знаходзіць у тэкстах сказы з ускоснай мовай, інтанаваць іх, вызначаць асаблівасці будовы; змяняць простую мову на ўскосную і наадварот. Удасканальваць уменні правільна пунктуацыйна афармяць сказы з прастай і ўскоснай мовай. Актуалізаваць веды вучняў пра сказы з адасобленымі членамі, правілы пастаноўкі знакаў прыпынку ў іх	Чытанне і выпісанне па групах сказаў з прастай і ўскоснай мовай; вызначэнне прыкладаў з парушэннем правіл замены прастай мовы на ўскосную; чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне ў іх сказаў з прастай мовай, перабудова сказаў з прастай мовай у сказы з ускоснай, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку; сінтаксічны разбор сказа з ускоснай мовай (практ. 253); запіс пад дыктоўку сказаў з прастай і ўскоснай мовай, тлумачэнне пастаноўкі знакаў прыпынку	§ 35, практ. 250 § 35, практ. 251

45

1	2	3	4	5	6
60 61	Цытаты, іх роля ў выказванні, афармленне на пісьме	2	Сфарміраваць уяўленне пра цытаты, іх ролю ў выказванні, спосабы перадачы (ўключэння ў тэкст), пунктуацыйнае афармленне. Выпрацоўваць уменні карыстацца цытатамі ў адпаведнасці з мэтай і характарам выказвання (дарэчы падбіраць і ўключаць цытаты ў сачыненні, рэфераты, паведамленні, даклады і інш.), пунктуацыйна афармляць іх. Актуалізаваць веды вучняў пра складаназлучаныя сказы, правілы пастаноўкі знакаў прыпынку паміж іх часткамі	Чытанне і аналіз лінгвістычнага тэксту пра спосабы ўключэння цытат і іх афармленне на пісьме (практ. 254), складанне плана тэксту, пераказ па плане; афармленне выказванняў з выкарыстаннем розных спосабаў цытавання; выпісванне сказаў-цытат з тэксту; правядзенне сінтаксічнага разбору сказаў з цытатамі. Напісанне тэкстаў дыскусійных выступленняў з цытаваннем першакрыніц, выступленне перад класам	§ 36, падрыхтаваць матэрыялы да напісання тэкстаў дыскусійных выступленняў на тэму «Як трэба правільна рэагаваць на крыўдныя словы?» (практ. 259) або «Кніга XXI стагоддзя: папяровы або электронны фармат» (практ. 263)
62	Эпіграф	1	Сфарміраваць уяўленне пра эпіграф, яго ролю ў пісьмовым выказванні, размяшчэнне і афармленне. Выпрацоўваць уменні дарэчы падбіраць эпіграфы да сачыненняў, правільна пісьмова іх афармляць. Актуалізаваць веды вучняў пра складаназалежныя сказы, правілы пастаноўкі знакаў прыпынку паміж іх часткамі	Чытанне і аналіз лінгвістычных тэкстаў пра эпіграф; пісьмовы адказ на пытанні паводле зместу тэкстаў; пераклад тэксту з рускай мовы на беларускую (практ. 261); чытанне выказванняў беларускіх пісьменнікаў, вызначэнне тэм сачыненняў, у якіх могуць быць выкарыстаны гэтыя выказванні ў якасці эпіграфу	§ 37, падрыхтаваць адказы на кантрольныя пытанні (с. 184)

46

1	2	3	4	5	6
63	Кантрольная тэставая работа	1	Выявіць узровень засваення тэарэтычнага матэрыялу па вывучаных тэмах, сфарміраванасці моўных і маўленчых уменняў і навываў	Выкананне тэставай работы	
Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага за год (5 гадзін)					
64 65	Сінтаксіс як раздзел граматыкі, яго асноўныя адзінкі і іх характарыстыка	2	Падагульніць і сістэматызаваць веды вучняў па сінтаксісе, засяродзіўшы ўвагу на яго асноўных адзінках (словазлучэнні, простым сказе, складаным сказе) і іх характарыстыцы (сінтаксічных прыметах, граматычным значэнні, будове; інтанацыйным і пунктуацыйным афармленні сказаў пэўнай структуры, іх энсавай ролі ў тэкстах). Актуалізаваць веды вучняў пра бяззлучнікавыя складаныя сказы, правілы пастаноўкі знакаў прыпынку паміж іх часткамі	Завяршэнне выказванняў пра сінтаксіс, сінтаксічныя адзінкі (практ. 264); выпісванне і аналіз словазлучэнняў, пераклад словазлучэнняў на беларускую мову; чытанне і аналіз тэкстаў; вызначэнне словазлучэнняў у сказах тэкстаў, вызначэнне тыпаў сказаў паводле будовы; вуснае запавядленне пропускаў у схеме «Тыпы складаных сказаў» (практ. 273); выпісванне сказаў па групам (простыя сказы / складаныя сказы / складаназлучаныя сказы / складаназалежныя сказы / бяззлучнікавыя складаныя сказы / складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак) з расстаноўкай знакаў прыпынку і іх тлумачэннем; падрыхтоўка вуснага выказ-	Практ. 269 Практ. 277

47

1	2	3	4	5	6
				вання на тэму «Асноўныя сродкі сувязі граматычных частак у складаным сказе»	
66	Узаемасувязь сінтаксісу, лексікі і марфалогіі	1	Падагульніць і сістэматызаваць веды вучняў па сінтаксісе, лексіцы, марфалогіі, засяродзіўшы ўвагу на ўзаемасувязі гэтых раздзелаў мовазнаўства. Удасканальваць арфаграфічныя навыкі і пунктуацыйныя ўменні. Актуалізаваць веды вучняў пра складаныя сказы з рознымі відамі сувязі частак, правілы пастаноўкі знакаў прыпынку паміж іх часткамі; сінтаксічныя канструкцыі з чужой мовай	Чытанне і аналіз тэкстаў, вызначэнне тэмы, асноўнай думкі, тыпу, стылю; вызначэнне ўзаемасувязі сінтаксісу, лексікі, марфалогіі	Практ. 279
67	Нормы літаратурнага вымаўлення	1	Актуалізаваць веды вучняў пра асноўныя правілы літаратурнага вымаўлення. Удасканальваць уменні вымаўляць словы паводле арфаэпічных норм, аналізаваць сваё і чужое выказванне; знаходзіць неадпаведнасць паміж напісаннем слоў і іх вымаўленнем; рабіць фанетычны і сінтаксічны разборы	Чытанне слоў, сказаў паводле норм літаратурнага вымаўлення; спісванне слоў з устаўлянням прапушчаных літар, запіс пад дыктоўку слоў, словазлучэнняў, сказаў; тлумачэнне, напісанне і вымаўленне; выкананне тэставых заданняў (практ. 289)	Практ. 280

48

1	2	3	4	5	6
68	Паўтарэнне складаных пытанняў арфаграфіі і пунктуацыі	1	Актуалізаваць веды вучняў па арфаграфіі і пунктуацыі. Удасканальваць арфаграфічныя навыкі і пунктуацыйныя ўменні	Спісванне сказаў з раскрыццём дужак, устаўлянням прапушчаных літар, расстаноўкай знакаў прыпынку; тлумачэнне арфаграм і пастаноўкі знакаў прыпынку; запіс пад дыктоўку сказаў, тэкстаў, тлумачэнне напісання слоў, пастаноўкі знакаў прыпынку	
69 70	Рэзервовыя гадзіны	2			

49

Рэкамендаваная вучэбна-метадычная літаратура

1. Беларуская мова. Навучальныя і кантрольныя дыктанты. 5–9 класы / Г. М. Валочка, Л. М. Гамеза, І. У. Булаўкіна [і інш.]. — Мінск : Аверсэв, 2018.
2. Беларуская мова. Пераказы з дадатковымі заданнямі. 8–9 класы / Г. М. Валочка, І. Д. Воюш, І. У. Булаўкіна [і інш.]. — Мінск : Аверсэв, 2018.
3. Жуковіч, М. В. Сучасныя адукацыйныя тэхналогіі на ўроках беларускай мовы і літаратуры / М. В. Жуковіч. — Мінск : Аверсэв, 2015.
4. Зборнік матэрыялаў для выпускнога экзамену па вучэбным прадмеце «Беларуская мова» за перыяд навучання і выхавання на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі / І. У. Булаўкіна, Л. М. Гамеза, І. М. Саматія [і інш.]. — Мінск : Аверсэв, 2018.
5. Кандраценя, І. У. Сучасная беларуская арфаграфія : акадэмічны даведнік / І. У. Кандраценя, Л. П. Кунцэвіч, А. А. Лукашанец. — Мінск : Аверсэв, 2012.
6. Малажай, Г. М. Школьны тлумачальны слоўнік беларускай мовы / Г. М. Малажай, Л. І. Яўдошына. — Мінск : Аверсэв, 2013.
7. Новік, М. І. Беларуская мова. 9 клас. Складаны сказ без складанасці : дапамож. для вучняў устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / М. І. Новік, С. Ф. Бут-Гусаім, В. М. Касцючык. — Мінск : Аверсэв, 2012.
8. Сяргеева, А. М. А або У : слоўнік-даведнік канчаткаў назоўнікаў мужчынскага роду ў родным склоне адзіночнага ліку / А. М. Сяргеева, В. І. Уласевіч, Н. А. Чабатар. — Мінск : Аверсэв, 2014.
9. Якуба, С. М. Беларуская мова. 8–9 класы. Дыдактычныя і дыягнастычныя матэрыялы / С. М. Якуба. — Мінск, 2019.

Змест

Прадмова.....	3
Беларуская мова.....	4
Беларуская літаратура.....	50
Рэкамендаваная вучэбна-метадычная літаратура	75